

نحوه معاملات نفت خام در بازارهای واقعی

**Mechanism of Crude Oil Tradings
in Physical Markets**

موسسه مطالعات بین‌المللی انرژی

۱۳۸۸

سرشناسه	: کاملی، علیرضا، ۱۳۳۴-
عنوان و نام پدیدآور	: نحوه معاملات نفت خام در بازارهای نفت خام واقعی / تألیف: علیرضا کاملی؛ ویراستار: نورا حسینی
مشخصات نشر	: تهران: موسسه مطالعات بین‌المللی انرژی، ۱۳۸۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۲۲ ص: مصور، جدول
شابک	: ۲۰۰۰۰ ریال: ۵-۶-۹۱۱۰۰-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیا
موضوع	: نفت- صنعت و تجارت- جنبه های اقتصادی
موضوع	: نفت- خراورده ها- قیمت ها
موضوع	: نفت- - ایران- - صنعت و تجارت- - قراردادهای
شناسه افزوده	: موسسه مطالعات بین‌المللی انرژی
ردمبندی کنگره	: ۱۳۸۸ ن ۳/۵۲/۵۶۰ HD
ردمبندی دیویی	: ۳۳۸/۲۷۲۸۲
شماره کتابشناسی ملی:	: ۱۸۸۲۲۲۲

موسسه مطالعات بین‌المللی انرژی

خیابان ولیعصر-روبروی پارک ملت-خیابان سایه-پلاک ۶۵

معاونت امور بین‌الملل- واحد انتشارات

تلفن: ۶۰-۲۲۹۳۵۱ فاکس: ۲۲۰۲۹۳۸۶

• نحوه معاملات نفت خام در بازارهای واقعی

• تألیف: علیرضا کاملی

• ویراستار: نورا حسینی

• صفحه‌آرا: آرش سپاس مقدم

• طراح جلد: سحر شریف دشتی

• سال انتشار: ۱۳۸۸-تهران

• شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

• قیمت: ۲۰۰۰۰ ریال

• قیمت چاپ: ۱۵۰۰۰ ریال

• پایگاه اینترنتی: www.ies.org

ISBN 6-5-91100-600-978

• شابک: ۵-۶-۹۱۱۰۰-۶۰۰-۹۷۸

• همه حقوق و امتیاز این اثر برای ناشر محفوظ است.

فهرست

۱۳	۱ - مقدمه.....
۱۶	۲ - توزیع جغرافیایی ذخایر، تولید و مصرف نفت خام در جهان.....
۱۹	۳ - عوامل موثر در ارزش ذاتی نفت خام.....
۲۰	۳-۱ - پایه و نوع نفت خام ها.....
۲۱	۳-۲ - طبقه بندی نفت خام ها.....
۲۲	۳-۲-۱ - محتوی سولفور.....
۲۳	۳-۲-۲ - بازدهی نفت خام.....
۲۶	۳-۳ - جغرافیای تولید و عرضه نفت خام ها.....
۲۷	۴ - عوامل موثر در قیمتهای نفت خام.....
۲۷	۴-۱ - عوامل بنیادی.....
۲۸	۴-۲ - عوامل غیر بنیادی.....
۲۹	۵ - مبانی پالایش نفت خام.....
۳۱	۵-۱ - پالایشگاه های Topping.....
۳۲	۵-۲ - پالایشگاه های Hydro skimming.....
۳۲	۵-۳ - پالایشگاه های Catalytic Cracking.....
۳۳	۵-۴ - پالایشگاه های Hydro cracking.....

- ۵-۵ - پالایشگاههای Coking ۳۳
- ۵-۶ - ویژگیهای کیفی فرآوردههای نفتی ۳۵
- ۵-۷ - چگونگی محاسبه سود پالایشی ۳۸
- ۶ - مبانی حمل نفت خام ۴۱
- ۷ - مبانی قیمت گذاری نفت خام ۴۹
- ۷-۱ - رژیمهای مختلف قیمت گذاری نفت خام تا قبل از نیمه دوم دهه ۸۰ میلادی ۵۰
- قیمتهای مبتنی بر مذاکرات (Negotiated Price) ۵۱
- قیمتهای اعلامی (Posted Price) ۵۱
- قیمتهای با لحاظ هزینه مالیات پرداختی (Tax-Paid Costs) ۵۲
- قیمتهای دولتی (Governmental Selling Price) و یا GSP ۵۳
- قیمتهای مرجع (Reference Prices) ۵۴
- قیمتهای Buy - Back ۵۵
- قیمتهای Netback ۵۶
- ۷-۲ - قیمت گذاری نفت خام از نیمه دوم دهه ۸۰ میلادی به بعد ۵۶
- ۷-۲-۱ - نفت خامهای شاخص و ویژگیهای آنها ۵۸
- الف - نفت خام شاخص بازار آمریکا ۵۹
- ب - نفت خام شاخص بازار اروپا ۶۰
- ج - نفت خامهای شاخص بازار آسیا ۶۲
- ۸ - موسسات معتبر نفتی و نقش آنها در بازار نفت ۶۴
- الف - نشریه پلاتس ۶۴

- ب - نشریه آرگوس..... ۶۵
- ۸-۱ - روشهای ارزیابی و اعلام قیمت..... ۶۵
- ۸-۱-۱ - ارزیابی براساس قیمتهای بدست آمده در ساعت پایانی روز تجاری (روش MOC) ... ۶۶
- ۸-۱-۲ - ارزیابی براساس میانگین قیمت معاملات انجام شده در روز تجاری (روش MOD)..... ۶۶
- ۹ - انواع بازارهای نفت خام..... ۶۸
- ۹-۱ - بازارهای نفت خام واقعی..... ۶۸
- ۹-۱-۱ - تفکیک قراردادهای بر مبنای دوره و مقدار برداشت..... ۶۹
- ۹-۱-۲ - تفکیک قراردادهای بر مبنای محل تحویل محموله..... ۷۰
- الف - تحویل به صورت فوب (FOB)..... ۷۰
- ب - تحویل به صورت سیف (CIF)..... ۷۰
- ۹-۱-۳ - نحوه قیمت گذاری نفتخام در بازارهای فیزیکی..... ۷۱
- اعلام قیمتهای رسمی ۷۲
- الف - قیمتهای رو به آینده..... ۷۲
- ب - قیمتهای رو به گذشته یا عطف به ماسبق..... ۷۲
- ۹-۱-۴ - قیمت گذاری نفتخام برنت مدت دار (Dated Brent) در بازار فیزیکی..... ۷۴
- ۹-۲ - بازارهای مشتقات..... ۷۵
- ۹-۲-۱ - بازارهای فوروارد..... ۷۶
- الف - قیمت گذاری نفت خام WTI در بازار فوروارد..... ۷۶
- ب - قیمت گذاری نفت خام برنت در بازار فوروارد..... ۷۸
- دورههای بارگیری (Nomination)..... ۷۹

ج - قیمت گذاری نفت خام‌های عمان و دویی در بازار فوروارد.....	۸۱
د - نقش عامل زمان در تعیین قیمت نفت خام (Timing).....	۸۲
۹-۲-۲-بازارهای فیوچرز.....	۸۷
الف - بازار NYMEX.....	۹۰
ب - بازار ICE.....	۹۳
ج -بازار DME.....	۹۵
د - چگونگی برقراری ارتباط بین بازارهای نفت خام واقعی و فیوچرز.....	۹۹
ه - آربیتراژ.....	۱۰۰
۱۰ - نشریات و موسسات آماری و تحلیلی.....	۱۰۳
۱۱- برخی اصطلاحات متداول در بازارنفت خام.....	۱۱۰
خلاصه.....	۱۱۶
منابع.....	۱۱۹

فهرست جداول

- جدول ۱ - توزیع جغرافیایی ذخایر، تولید، مصرف و ظرفیت پالایشی نفت خام در مناطق عمده جهان در سال ۲۰۰۷ به درصد..... ۱۶
- جدول ۲ - مواد کلی تشکیل دهنده نفت خام..... ۲۰
- جدول ۳ - مشخصات کلی برخی از نفتخام‌ها..... ۲۵
- جدول ۴ - پیش بینی میزان درجه API و محتوی سولفور نفتخام‌های تولیدی تا سال ۲۰۲۰ ۲۶
- جدول ۵ - تفکیک فرآورده‌های استحصال‌ی از تقطیر اولیه نفت خام..... ۳۰
- جدول ۶ - سطح مجاز محتوی سولفور بنزین مصرفی در مناطق مختلف طی سالهای ۲۰۰۵ الی ۲۰۲۰ ۳۶
- جدول ۷ - سطح مجاز محتوای سولفور نفت گاز مصرفی در مناطق مختلف طی سالهای ۲۰۰۵ الی ۲۰۲۰ ۳۶
- جدول ۸ - محاسبه ارزش ناخالص فرآورده حاصل از پالایش نفتخام‌های سبک ایران و اورال روسیه در پالایشگاه‌های ساده در ایتالیا ۴۰
- جدول ۹ - تقسیم بندی انواع نفتکش‌ها با توجه به اندازه آنها..... ۴۲
- جدول ۱۰ - مشخصات پایه‌ای نفت خام‌های دریای شمال (BFOE)..... ۶۱
- جدول ۱۱ - میزان برداشت روزانه نفت خام‌های BFOE طی ماههای ژانویه الی آوریل ۲۰۰۸ - هزار بشکه در روز ۶۲
- جدول ۱۲ - چگونگی اعلام قیمتهای رسمی توسط تولید کنندگان به بازار آسیا..... ۶۳
- جدول ۱۳ - روزهای خاتمه معاملات در طول ماههای سال ۲۰۰۸ در بازار NYMEX..... ۹۱

جدول ۱۴ - جزییات مربوط به معاملات نفت خام WTI در بازار بورس نیویورک (NYMEX)

در تاریخ ۲۴ ژوئن ۲۰۰۸..... ۹۲

جدول ۱۵ - چگونگی لحاظ تغییرات در میزان Open Interest و Volume در قراردادهای

فیوچرز..... ۹۳

فهرست نمودارها

- نمودار ۱ - توزیع جغرافیایی ذخایر، تولید، مصرف و ظرفیت پالایشی نفت خام در مناطق عمده جهان در سال ۲۰۰۷ ۱۷
- نمودار ۲ - اختلاف قیمت نفت خام های ترش و شیرین در بازارهای مختلف طی دوره ژوئیه ۲۰۰۷ الی ژوئیه ۲۰۰۸ ۲۳
- نمودار ۳ - دوره های ارزیابی قیمت نفت خام برنت در بازارهای فیزیکی و فوروارد ۷۹
- نمودار ۴ - چگونگی اعلام دوره های سه روزه در بازار فوروارد نفت خام برنت ۸۰
- نمودار ۵ - وضعیت Forward Curve نفت خام برنت در اول اکتبر سال ۲۰۰۷ ۸۴
- نمودار ۶ - نحوه اعلام قیمتهای ماهیانه نفت خام عمان در بازار DME ۹۶

فهرست تصاویر

- تصویر ۱ - شمایی از وضعیت کلی جابجایی نفت خام در جهان..... ۱۹
- تصویر شماره ۲ - میزان نرخ World Scale نفتکش‌های مختلف به مسیرهای متفاوت در
نشریه پلاتس - ۱۵ ژانویه ۲۰۰۸..... ۴۶
- تصویر ۳ - نمایی از گزارش لحظه‌ای روترز از وضعیت نرخ اجاره کشتیها در مسیرهای
مختلف..... ۵۱
- تصویر ۴ - اعلام قیمت‌های نفت خام در نشریه پلاتس کرود اوایل مارکت وایر - ۲ آوریل ۲۰۰۸
..... ۷۵
- تصویر ۵ - اعلام قیمت نفت خام WTI در نشریه پلاتس در تاریخ ۲۵ ژانویه ۲۰۰۸..... ۷۷
- تصویر ۶ - اعلام قیمت نفت خام WTI در نشریه پلاتس در تاریخ ۲۸ ژانویه ۲۰۰۸..... ۷۸
- تصویر ۷ - اعلام قیمت نفت خام‌های آسیا در نشریه روزانه پلاتس کرود اوایل مارکت وایر - ۲۲
فوریه ۲۰۰۸..... ۸۱
- تصویر ۸ - جزئیات مربوط به معاملات روزانه نفت خام عمان در بازار DME - ۲۲ فوریه
۲۰۰۸..... ۹۷
- تصویر ۹ - قیمت‌های رسمی نفت خام عمان طی سالهای ۲۰۰۵ الی فوریه ۲۰۰۸..... ۹۸
- نمودار ۷ - وضعیت آریتراف در بازارهای مختلف طی ماه‌های ژوئن ۲۰۰۷ الی ژوئن ۲۰۰۸.....
..... ۱۰۲